

wych: widłaka torfowego *Lycopodium inundatum*, rosiczki długolistnej *Drosera anglica* i r. okrągłolistnej *D. rotundifolia* (Hereźniak 1983). W latach następnych, w wyniku prowadzonych prac melioracyjno-regulacyjnych w dol. Konopki, stanowiska tych roślin uległy znacznemu zniszczeniu.

Łąka w Częstochowie pod Walaszczycami z interesującą i rzadką w tym rejonie florą roślin chronionych — wraz z istniejącymi śladami dawnej eksploatacji rud żelaza — stanowi dobrze zachowany, pod względem ekologicznym trwale zrównoważony obiekt o wysokiej wartości przyrodniczej. Zabezpiecza ona populacje kilku cennych i rzadkich gatunków roślin łąkowych, stanowi doskonałą warsztat do badań naukowych nad biologią roślin zagrożonych i może jednocześnie służyć celom dydaktycznym na różnym poziomie nauczania. Z tego względu łąka ta ze wszech miar zasługuje na prawne uznanie jej za rezerwat przyrody, tym bardziej że w planach regionalnych zakwalifikowana jest jako nieużytek, przez który planuje się poprowadzenie wielkiej autostrady północ-południe, omijającej Częstochowę od strony zachodniej.

Janusz Hereźniak, Krzysztof Pierzgałski

PIŚMIENICTWO

Faliński J. B. 1966. *Antropogeniczna roślinność Puszczy Białowieskiej jako wynik synantropizacji naturalnego kompleksu leśnego*. Rozpr. UW, 13.

Hereźniak J. 1976. *Wymieranie flory okolic Częstochowy pod wpływem stu lat urbanizacji*. Phytocoenosis, 5, 3 (4): 339—351.

Hereźniak J. 1983 (1986). *Nowe stanowiska rzadkich i interesujących gatunków roślin naczyniowych w północnej części Wyżyny Śląsko-Krakowskiej*. Fragm. Flor. et Geobot. 29 (3—4): 361—384.

Kondracki J. 1981. *Przegląd regionalny*. W: *Geografia fizyczna Polski*. Wyd. 5, PWN, Warszawa.

Kornaś J., Medwecka-Kornaś A. 1986. *Geografia roślin*. PWN, Warszawa.

Langhammer L. 1978. *Przeobrażenia środowiska glebowego częstochowskiej konurbacji przemysłowej*. Kom. Nauk Rol., PAN Oddz. Katowice.

Stanowisko paprotnika ostrego *Polystichum lonchitis* w Krakowie

Paprotnik ostry *Polystichum lonchitis* jest gatunkiem arktyczno-alpejskim (Pawłowski 1956). W Polsce występuje na rozproszonych stanowiskach w Karpatach oraz bardzo rzadko w Sudetach.

Nigdzie nie należy do gatunków pospolitych. Jedynie w Tatrach znana jest większa liczba jego stanowisk. Na obszarze Prowincji Niżowo-Wyżynnej Polski był przez pewien czas uważany za gatunek wymarły (Bróź, Przemyski 1987), następnie znaleziony został w Górach Świętokrzyskich, na granicy Kielc (Bróź 1989). Dlatego godny odnotowania jest fakt znalezienia nowego stanowiska paprotnika ostrego, tym bardziej interesującego, że leżącego na terenie Krakowa.

Ta subalpejska paproć, mająca w Karpatach centrum występowania w piętrze kosówki i górnoreglowym (Mirek 1989), rośnie tutaj w płacie grądu *Tilio-Carpinetum*. Z gatunków ogólnogórskich towarzyszą jej starzec Fuchsa *Senecio fuchsii*, nerecznica szerokolistna *Dryopteris dilatata*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*. Na nowym stanowisku znaleziono w sumie trzy okazy paprotnika ostrego. Jeden nieduży okaz rośnie na półmetrowej skarpie bezpośrednio przy ulicy Obrony Tyńca, która w tym miejscu ma charakter śródleśnej drogi. Odbywa się na niej znaczny ruch pojazdów mechanicznych pomiędzy Tyńcem a pobliskimi Skotnikami. Jednocześnie droga stanowi południową granicę rezerwatu „Skolczanka”.

Paprotnik rośnie na odsłoniętej warstwie gleby w otoczeniu grabu *Carpinus betulus*, buka *Fagus sylvatica*, derenia świdy *Cornus sanguinea*, kaliny koralowej *Viburnum opulus*, kruszyny pospolitej *Frangula alnus*, bluszczu pospolitego *Hedera helix*, kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine*, buławnika wielkokwiatowego *Cephalanthera alba*, miodownika melisowatego *Melittis melissophyllum*, pszenca gajowego *Melampyrum nemorosum*, jastrzębca sabaudzkiego *Hieracium sabaudum*.

Dwa dalsze okazy paprotnika znaleziono kilkadziesiąt metrów na południe od ulicy Obrony Tyńca, na pobliskim zboczu o ekspozycji północnej. Są to również nieduże kępki, o blaszkach liściowych długości 15—20 cm. Rosną razem ze starcem Fuchsa, trzcinnikiem leśnym, wietlicą samiczą *Athyrium filix-femina*, nerecznicą samczą *Dryopteris filix-mas*.

Ze względu na szczytkowy charakter stanowiska — jedynie trzy okazy — położenie w bezpośrednim sąsiedztwie osiedli ludzkich oraz uczęszczanej drogi, wydaje się mało prawdopodobne, aby *Polystichum lonchitis* mógł tutaj dłużej przetrwać. Zarówno znalezienie tego stanowiska, jak i wcześniejszego w Górach Świętokrzyskich (Bróź l.c.) nie zmienia faktu, że gatunek ten na obszarze niżowej Polski ginie. Przesuwa jedynie moment ponownego zaliczenia go do kategorii eksgatunków wymarłych na tym obszarze.

Zbigniew Szelağ